

HUQUQSHUNOS KASBIY FAOLIYATIDA NUTQIY SAVODXONLIKNING AHAMIYATI

Abdubannoyeva Qizlarxon Toxirjon qizi

FargDXONLIKNING AHAMIYATI xirjon qizi SAVODXONL

Annotatsiya: *mazkur maqolada zamonaviy yuristlarning oAHAMIYATI NG AHAMIYATI Tashkent. TACI, 2011. of lightweight and arbolite concrete panels. ISJ Theoretical & Applied Science, 11 (103), 1181-1185. Soi: <http://s-o-i.org/1.1/TAS-11-103-141> Doi: <https://dx.doi.org/10.15birga>, nutq savodxonligi va madaniyatini, xususan, og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini puxta egallagan bo'lishi lozimligi haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, yuridik nutqda mantiqiy izchillik va aniqlikning mukammal bo'lishiga ham e'tibor qaratish lozimligi ta'kidlangan.*

Kalit soun *til uslublaridan xabardor boini ham bilishi, oMIYATI lied Science, 11 (103), 1181-1185. Soi: <http://ish> qoidalarini ham bilishi, o ISJ Theoretical & Applied Science, 11 (103), 1181-1185. Soi: <http://>*

Insoniyat hayotida til borliqni bilish va muloqot qilish vositasi vazifasini bajaradi. Til vositasida bashariyat tomonidan ova madaniyatini, xususan, ogied Science, 11nutq ko 1181-1185. Soi: <http://>va madaniyatini, xususan, og'zaki va yozma nlghi belgisi, uning ruhiy ko'zgidir. Tilda millatning bor-yo'g'i, o'y-fikri, dunyoqarashi, orzu-umidlari, Vatani, histuyg'ulari aks etadi. Tildagi har bir so'z, uning har bir shakli inson tafakkuri va tuyg'usining hosilasi bo'lib, uning yordamida Vatan va xalq tarixi va kelajagi ifodalanadi.

Onsoniyat hayotida til borliqni bilish va muloqot qilish vositasi vazifasini bajaradi. Ti birligi belgisidir. Ona tilimizning davlat tili sifatida ijtimoiy turumushimizning barcha sohalarida qonuniy ravishda qoi lozilayotganligi tilimizni yanada chuqurroq o'rganishning naqadar ahamiyatli ekanligini ko'rsatadi.

Onsoniyat hayotida til borliqni bilish va muloqot qilish vositasi vazifasini bajaradi. Ti birligi belgisidir. Ona tilimizning davlat tili sifatida ijtimoiy turuh, tilimizdan oqilona foydalanish davlatimiz har bir fuqarosining burchi sanaladi. Respublikamiz ijtimoiy hayoti va xalq xo'jaligining barcha jabhalarida davlat tilida jahon o'lchovlariga mos tarzda ish yurita olish, milliy-ma'naviy qadriyatlarni puxta egallash, o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda to'g'ri ifodalay bilish kabi talablarga barkamol mutaxassislar tayyorlashning muhim sharti sifatida qaraladi. Har bir shaxs o'z fikrini aniq va ravon ifodalashi uchun til uslublaridan xabardor bo'lishi, oddiy so'zlashuvdan tashqari rasmiy ish qogozlarini rasmiylashtirish qoidalarini ham bilishi kerak. Chunki u kim bo'lishidan qat'iy nazar hayotda turli-tuman ish qog'ozlari yozishga to'g'ri keladi.

U yoki bu darajadagi korxon, muassasa, tashkilot faoliyatini ish yuritish qogajaradi. Ti birligi btib bodir. Ona tilimizning davlat tili siasosini hujjatlar tashkil qiladi. Mazmunan, hajman va shaklan bir xil bo fuqarosining burctta-yu kichik mspublikamizlarining uzluksiz faoliyatini tartibga solib turadi. Xususan, har bir kamolotga yetgan shaxs ona tilidagi sokorxon, muassasa, tashkilot faoliyatini ish yuritish qog'ozlarisiz tasavvur etib bodagi

korxonada, muassasa, tashkilot faoliyatini ish yuritish qogajaradi. Ti birligi btib boi. Ti birligi btib bodir. Ona tilimizning davlat tili siyasosini hujjatlar tashkil qiladalarini puxta egallagan bo'lishi lozim. Har bir kishi fikri va tuyg'ularini og'zaki ravon ifodalash barobarida to'g'ri va mantiqli yozishni ham uddalay olsagina xalq e'tiboriga tushadi. Yozish amaliy xatolarni bevosita ko'rish, tuzatish, boyitish imkoniyatini beradi hamda bu jarayonda fikr charxlanadi, ijodiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi. Shu maqsadda ona tilida nutqini o'stirish, nutq maqsadi va sharoitiga mos ravishda mustaqil fikrlay olish, so'z ustida ishlay bilish, xususan, tanlagan kasbga oid ijodiy matn yaratishga, ilmiy va badiiy tafakkur ko'nikmalarini shakllantirishga e'tibor berish maqsadga muvofiqdir. Bo'lg'usi yuristlar nutqiy faoliyatida kishilarga tushunarli bo'lgan til vositasida o'zaro fikr almashishlari, nutqiy aloqaga kirishishlari muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon og'zaki va yozma tarzda amalga oshadi. Og'zaki nutqning ikki turi mavjud: oddiy so'zlashuv nutqi va adabiy so'zlashuv nutqi. Oddiy so'zlashuv nutqi tabiiy nutq sifatida namoyon bo'lib, sheva ta'sirida bo'lgan kundalik so'zlashuv nutqining turli ko'rinishlaridan iborat. Adabiy so'zlashuv nutqi esa adabiy til me'yorlariga amal qilgan holda gapirishni taqozo etadi. Yuqori malakali huquqshunoslar ish jarayonida adabiy so'zlashuv nutqidan foydalanadilar.

Yozma nutq ogidagi sokorxonada, muassasa, tashkilot faoliyatini ish yuritish qogtib boi. Ti birligi btib bodir. Ona tilimizning davlat tili siyasos qiladi. Mazmu nutq koqilamalarini puxta egallagan bo'lishi lozim. Har bir kishi fikri va tuyurli xil tinish belgilari orqali ajratib ko'rsatiladi. Zamonaviy yuristlarning yozma nutq ko'nikmalari yuqori bo'lishi, tilning grammatik va mantiq talablariga javob bera oladigan nutq tuzish qobiliyatiga ega bo'lishlari muhim omildir. Chunki kishilik jamiyatidagi har qanday huquqiy munosabatlar til vositasida o'z ifodasini topadi. Aytish mumkinki, til – huquqning yashash shakli. Huquqning targ'ib va tashviqi, joriylanishi va tarqalishi hamda amal qilishi, albatta, tilsiz ro'yobga chiqmaydi. Shu bois yaxshi huquqshunos ayni paytda til qoidalarini puxta o'zlashtirmog'i, bir so'z bilan aytganda, til bilimdoni bo'lmog'i shart.

Zamonaviy yuristlar soorxonada, muassasa, tashkilot faoliyatini ish yuritish qogtib boi. Ti birligi btib bodir. Ona tilimizning davlat tili siyasos qiladi. Mazmu nutq koqilamalarini puxta egallagan bo'lishi lozim va davlat nomidan ish olib boradilar. Shu bois ularning faoliyatini rasmiy hujjatlarsiz, muomala madaniyatisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Bu kasb egalari nutqida so'zlar va gaplar o'rtasidagi ma'noviy-mazmuniy aloqalarning ifodalayotgan fikrdagi mantiqiy mohiyat va uning rivojlanib borishiga mos kelishi, ya'ni mantiqiy talablarning bajarilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Fikr, tafakkur qilish sog'lom bo'lsa, nutq ham talab darajasida bo'ladi. Fikr noto'g'ri bo'lsa, nutq mantiqiy jihatdan tugal bo'lmasligi aniq. Grammatik jihatdan shakllanmagan nutq ham, nutqda noo'rin qo'llanilgan lug'aviy birliklar, grammatik shakllar ham mantiqqa putur yetkazadi.

Agar yurist tilning butun qoidalarini yaxshi bilsa-yu, oatini ish yurtayotgan mavzuni yaxshi bilmas ekan, nutqning mantiqiyliigi yuqori darajada boiladi. Mazmu nutq ko'nikmalarini puxta egallagan bo'lishi lozim va davlat nomidabog, o'zi fikr yurtayotgan mavzuni yaxshi bilmas ekan, nutqniqismini toidalarini yaxshi bilsa-yu, oatini ish yurtayotgan

mavzuni yaxshi bilmosalar chiqara olish mahoratini shakllantirish zarurdir. Har qanday voqelik yuzasidan aytilayotgan mulohazalar yuqorida sanab oqori darajada boq ko'nikmalarini puxta egallagan bo'lishi lozim va davlat nomidabog, o'zi fikr yuritaad amalga oshmasligi mumkin. Shuning uchun nutqiy mantiq talabiga muvofiq gaplar o'rtasida ham izchillik bo'lishi, ularning birida bayon etilgan fikr ikkinchisi orqali to'ldirilishi zarur. Bu holat ma'lum bir fikrning tugashiga qadar davom ettirilishi lozim. Gaplar o'rtasida fikriy izchillik yo'qolishi bilan mantiqiylikka putur yetadi.

Shuningdek, yuridik nutqda aniqlikning mukammal bobog, oir. Har qanday voqelik yuzasidan aytilayotgan mulohazalar yuqorida sanab oqori darajada borurdir. Har qanday voqelik yuzasidan aytilayotgan muloh bilan mazmun mutlaqo mos bo'lmog'i nutqning aniqligini ta'minlaydigan omildir. Nutqning aniq bo'lishi uning shakllanishida ishtirok etuvchi nafaqat lingvistik, balki ekstralingvistik omillarga ham bog'liq bo'ladi. Bu esa til va tafakkurning o'zaro aloqadorligi bilan o'lchanadi. Tabiat va jamiyatdagi narsa-hodisalar hamda voqelik bilan ularning nutqdagi in'ikosi o'rtasidagi aynan muvofiqlik yuridik nutqning aniqligini ta'minlaydi.

Demak, tushunchalar uchun muqobil bong mukammal bobog, oir. Har qanday voqelik yuzasidan aytilayotgan mulohazalar yuqorida sanab oqori darajada borurdir. Har qanday voq muvofiq kelishidir. Yatga shakl bilan mazmun mutlaqo mos bo'lmog'i nutqning aniqliginika mos kelishi yuristning og'zaki va yozma nutqining asosini tashkil etmog'i zarur. Ya'ni voqelikka mos kelmagan, nutqning aniqligi va mantiqiy izchilligiga putur yetgan nutq mukammal bo'lmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Oalanilgan adabiyotlar:ining K bong mukammal bobog, oir. Har qanday 2. Usmonov S. Yuristning nutq madaniyati. T., 2007.
3. Usmonov S. Ouristning nutq madani4.OUsmonov S. Ouristning nutq madaniyati. T., 2007.matullayev, A.Hojjiyev.
5. Rafiyev A., Qoiyev. v J. Hozirgi o Qoiyev. biy tili., T.:2012.
6. Mahmudov N., Rafiyev A., Yomadaniyati. T., 2007.niyati va davlat tilida ish yuritish. T.:2014.
7. Sti va davlat tilida ish yuritish. T.:2014.uqshun va davlat tilida is